

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

ZAMONAVIY MATNSHUNOSLIK ASOSLARI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Bilim sohasi:	200 000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	230000 – Tillar
Ta'lim yo'nalishi	60230600 – Noshirlik ishi

Toshkent-2023

Fan/modul kodi ZMShA1105	Fan/modul turi majburiy	Ta'lim tili o'zbek	Ishlab chiqilgan o'quv yili 2023/2024			
Semestr	Har bir semestrdagi fan/modulning nomi	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)			
			Jami:	ma'ruza	seminar	amaliy laboratoriya
1	Zamonaviy matnshunoslik asoslari	5	4	30	0	0
	Jami:	5	4	30	0	0

Fan maqsadi (FM)

Talabalarni zamonaviy matnshunoslik nazariyasi va texnikasining ilmiy-amaliy asoslari, xususan, matn turlari, shakllari, zamonaviy badiiy va ilmiy matnlarni nashrga tayyorlash, ularning variantlari, arxetipi, atributsiyasi, imlosi, mazmuni va dizayni bilan ishlash, muallif bilan hamkorlik, ilmiy maqola tayyorlash texnikasi, IMRAD standarti, muqova va matn dizayni konsepsiyasini o'rgatishdan iborat

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Til, so'z, matn haqida tushuncha.
2.	Matnshunoslik, noshirlik.
3.	Manbashunos-matnchi va noshir-matnchi o'rtasidagi bog'liqlik hamda asosiy farqlar.

Ta'lim natijalari (TN)

Sillabus tuzuvchiga eslatma: talaba tomonidan o'quv yuklamlarini bajarilishi natijasida o'rganilishi, tushunilishi va qila olinishi kutilayotgan bilim, ko'nikmalar va kompetensiyalar mazkur ta'lim yo'nalishi (yoki mutaxassislik)ning **MALAKA TALABLARI** 2-bobida berilgan fanga doir **umumiy kompetensiyalar** (agar belgilangan bo'lsa) yoki **kasbiy kompetensiyalarni yozishi shart**.

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- zamonaviy matnshunoslikning nazariyasi va texnikasining ilmiy-amaliy asoslari, matn turlari, tiplari;
- til, so'z, matn, matnshunos, matnshunoslik, noshirlik, manbashunos-matnchi va noshir-matnchi o'rtasidagi bog'liqlik hamda asosiy farqlar;
 - badiiy va ilmiy til, uslub, tadqiqot, ilmiy maqola, monografiya, darslik, ilmiy-amaliy, ilmiy-nazariy, ilmiy-metodik (uslubiy) maqolalar, adabiyotlar tahlili (sharhi), mavzuga oid tadqiqot;
 - ilmiy tahlil, muammo, tadqiqot, yechim, to'xtam, xulosa, tahrir qoidalari, tuzatish usullari bo'yicha bilimlarga,
 - matn bilan ishlashda so'zlar tarixini bilish, so'zni his qilish, so'zdan so'zni farqlash, so'zlar ma'nosi, tavsifini anglash;
 - badiiy til, uslub, lirik, epik va dramatik asarlar matnlari bilan ishlash;
 - manga tuzatishlar kiritish, matn muharrir sifatida o'qish, ilmiy til va uslubni anglash, qo'llay olish, ilmiy matnlarda imloviy xatolarni tekshirish;
 - matnda sarlavha, sharhlar, variantlar, arxetip va atributsiya bilan ishlash;
 - IMRAD standarti asosida ilmiy maqolalar tayyorlash;
 - ilmiy matn bilan ishlashda antiplagiat dasturiy ta'minotidan foydalanish, veb-dizayn dasturlari orqali muqova, nashr maketini tayyorlash bo'yicha ko'nikmaga va umumiy kompetensiyalarga ega bo'ladi.

Talabalarining kreditlarini olish tartibi

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrda 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan "OTMLarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida Nizom"ning 15- va 30-bandlariga asosan "Zamonaviy matnshunoslik asoslari" fanidan 150 soat 1-semestr o'quv yuklamasini o'zlashtirgan, fan dasturi (sillabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra ijobiy baholanib kasbiy kompetensiyalarni yetarli darajada egallagan talabaga 1- semestr 5 kredit beriladi.

Talaba belgilangan ta'lim olish natijalariga erisha olmagan taqdirda kreditlar berilmaydi.

Talabalarining bilimni baholash O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

Talabalarining bilimni baholash mezonlari:

Dastur tuzuvchilar uchun eslatma: professor-o'qituvchi tomonidan fanning xususiyatidan kelib chiqib baholash usullari fan yoki modul doirasidagi talabning yutuqlarini aks ettiruvchi va tasdiqlovchi yozma, og'zaki, amaliy ish, loyiha, portfolio va nazoratlar kabi turlardan tarkib topgan baholash mezonlari aks ettirilishi shart.

5 (a'lo) baho – talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;

4 (yaxshi) baho – talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;

3 (qoniqarli) baho – talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda;

2 (qoniqarsiz) baho – talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda qo'yiladi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: o'tilgan mavzular asosida og'zaki shaklda o'tkaziladi. (Oraliq nazoratning olinish tartibi, shakli, baholash mezonlari, vaqt taqsimoti va namunaviy savollar berilishi lozim)

Yakuniy nazorat: semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha og'zaki shaklda o'tkaziladi.

(Yakuniy nazoratning olinish tartibi, shakli, baholash mezonlari, vaqt taqsimoti va namunaviy savollar berilishi lozim)

Izoh: Oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 marta gacha o'tkazilishi mumkin.

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

Fan mazmuni		Soat
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) (1-semestr)		30
M1	Zamonaviy matnshunoslik tushunchasi mazmuni, maqsad-vazifalari.	2
M2	Zamonaviy matnshunoslik zaruriyati.	2

M3	Matn turlari: badiiy matn.	2
M4	Matn turlari: ilmiy matn.	2
M5	Ilmiy maqola.	4
M6	Ilmiy maqola tayyorlash texnikasi.	2
M7	IMRAD standarti.	2
M8	Badiiy matnlarni nashrga tayyorlash.	4
M9	Ilmiy matnlarni nashrga tayyorlash.	4
M10	Asl, shubhali va plagiat matnlarni farqlash, ajratish va baholash.	4
M11	Muqova va matn dizayni konsepsiyasi.	2
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A) (7-semestr)		30
A1	E. Vohidovning "So'z latofati" asari tahlili.	2
A2	E. Shukurning "Boboso'z izidan" asari tahlili.	2
A3	"O'zbek tilining izohli lug'ati" tahlili.	2
A4	D. Quronov, Z. Mamajonov, M. Sheraliyevaning "Adabiyotshunoslik lug'ati" asari tahlili.	2
A5	R. Parfning "Sakina" to'plamidagi N. Rahimjonov izohlari tahlili.	2
A6	Bolalar adabiyoti namunalari asosida matnni tuzatish usullari.	2
A7	Ilmiy matnlar bilan ishlash.	2
A8	Sarlavha, sharhlar bilan ishlash.	2
A9	IMRAD standarti asosida ilmiy maqola tayyorlash.	2
A10	Ilmiy maqolani tahrirlash.	2
A11	Ilmiy matnlarda imloviy xatolarni tekshirish.	2
A12	Ilmiy matnlarda faktlarni tekshirish.	2
A13	A. Qodiriyning "O'tgan kunlar" romani eski va yangi nashrlaridagi farqlar.	2
A14	Antiplagiat dasturiy ta'minoti bilan ishlash.	2
A15	Nashrda matn va dizayn uyg'unligini ta'minlash.	2
Mustaqil ta'lim (MT) (7-semestr)		soat
T/r	Mustaqil ta'lim mavzulari	90
1	E. Vohidovning "So'z latofati" asarini o'qish, tahlil qilish	4
2	E. Shukurning "Boboso'z izidan" asarini o'qish, tahlil qilish	4
3	M. Sattorning "O'zbekning gapi qiziq" asarini o'qish, tahlil qilish	4
4	"O'zbek tilining izohli lug'ati"ni o'qish	6
5	"Til va adabiyot ta'limi" jurnal materiallarini o'qish, tahlil qilish	4

tashkil etish va nazorat qilish bo'yicha Yo'riqnomasi'ning 5-bandiga asosan shakllantirilishi shart.

Asosiy adabiyotlar

1. Sh.Sirojiddinov. Matnshunoslik saboqlari. Qo'llanma. – T.: Navoiy universiteti, 2019. – 128 b.
2. С.А.Рейсер. Основы текстологии. Изд. 2-е Учебное пособие для студентов педагогических институтов. – Л., Просвещение, 1978. 176 с.
3. Z.T.Tohirov. Tahrir nazariyasi va texnikasi. Darslik. – T.: Tafakkur – Bo'stoni, Cho'ipon, 2012. 320 b.
4. Z.T.Tohirov. Nashr jarayoni asosiy bosqichlari. Darslik. – T.: Tafakkur – Bo'stoni, 2015. 288 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. E.Vohidov. "So'z latofati". To'plam – T.: O'zbekiston, 2016. 216 b.
2. E.Shukur. Boboso'z izidan. To'plam – T.: Adabiyot, 2022. 337 b.
3. M.Sattor. "O'zbekning gap qiziq". To'plam – T.: Tafakkur qanoti, 2011. 148 b.
4. D.Quronov, Z.Mamajonov, M.Sheraliyeva. Adabiyotshunoslik lug'ati. Lug'at-ma'lumotnoma – T.: Akademnashr, 2013. 408 b.
5. O'zbek tilining izohli lug'ati. Lug'at-ma'lumotnoma – T.: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti, 2006. 680 b.
6. R.Parfi. Sakina. Izohlar. To'plam – T.: Muharrir, 2013. 299-375 b.
7. A.Qodiriy. O'tkan kunlar. – T.: G'afur G'ulom, 2022. 464 b.
8. D.Mingboyeva. Timsollar tilsimi. To'plam. – T.: Adabiyot, 2012. 278 b.
9. Qadr. To'plam – T.: Ma'naviyat, 2009. 160 b.

Internet saytlari

1. <http://natlib.uz> – Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi sayti
2. <http://ensiklopediya.uz> – O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi sayti
3. <http://ziyouz.uz> – O'zbek va jahon adabiyoti portal
4. <http://ziyonet.uz> – O'zbekiston milliy ta'lim portali
5. <http://kitob.uz/> – Respublika bolalar kutubxonasi
6. <http://www.infolib.uz> – Respublika Axborot kutubxona markazi
7. <http://book.uz> – Elektron adabiyotlar kutubxonasi

6	"Tafakkur" jurnali materiallari asosida ilmiy maqolalar bilan ishlash	Sarlavha, sharhlar bilan ishlash	6
7	D.Quronov, Z.Mamajonov, M.Sheraliyevaning "Adabiyotshunoslik lug'ati" asarini o'qish, tahlil qilish	Adabiyotshunoslik terminlari asosida ilmiy matn tayyorlash	6
8	R.Parfining "Sakina" to'plamidagi N.Rahimjonov izohlarini o'qish, tahlil qilish	Izohlar asosida insho tayyorlash	4
9	Bolalar adabiyoti namunalari o'qish, matn tuzatish	Matn tuzatishni o'rganish	4
10	D.Mingboyevaning "Timsollar tilsimi" to'plamini o'qish, tahlil qilish	To'plamda keltirilgan metaforalar asosida ilmiy matn tayyorlash	6
11	IMRAD standart asosida ilmiy maqola tayyorlash	IMRAD standart asosida ilmiy maqola tayyorlash	4
12	Ilmiy ishlardagi aniq bir mavzu bo'yicha IMRAD standart asosida ishlash	Ilmiy ishlardagi aniq bir mavzu bo'yicha IMRAD standart asosida ishlash	4
13	Ilmiy matnlarda imloviy xatolarni tekshirish	Ilmiy maqolalar bilan ishlash	6
14	Ilmiy matnlarda faktlarni tekshirish	Ilmiy maqolalar bilan ishlash	6
15	M.Sa'diy hayoti va faoliyatiga oid "Qadr" xotiralar to'plamini o'qish, tahlil qilish	To'plamdagi tahrir san'atiga oid fikrlarni ajratish, turkumlash, tizimlashtirish	4
16	A.Qodiriyning "O'tgan kunlar" romani eski va yangi nashrlardagi farqlar	Matn variantlari, arxetip va atributsiya bilan ishlash	6
17	Antiplagiat dasturiy ta'minoti bilan ishlash	Ilmiy matn bilan ishlashda antiplagiat dasturiy ta'minotidan foydalanish	6
18	Nashrda matn va dizayn uyg'unligini ta'minlash	Veb-dizayn dasturlari orqali muqova, nashr maketini tayyorlash	6

Sillabus tuzuvchiga eslatma: Mustaqil ta'limni tashkil etish shakllari va turlari fan xususiyatidan kelib chiqqan holda ma'ruza, amaliy, seminar, laboratoriya mashg'ulotlari mavzularidan chetlashmagan holda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2022-yil 30-maydagi 02/35-30/05-49-son xati bilan tavsiya etilgan "OTMlarda kredit-modul tizimida talabalarining mustaqil ta'limni

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Uldona Abdurahmonova,
E-mail:	abdurahmanova@mail.ru
Tashkilot:	ToshDO-TAU, "Kompyuter lingvistikasi va raqamli texnologiyalar" kafedrası
Taqrizchi:	Filologiya fanlari doktori, professor Sh. Sirojiddinov

Mazkur sillabus universitet o'quv-uslubiy kengashining 2023-yil ___-avgustdagi ___-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Kompyuter lingvistikasi va raqamli texnologiyalar" kafedrasining 2023-yil ___-avgustdagi ___-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

V.Nazarov

Fakultet dekani

B.Elov

Kafedra mudiri

B.Elov

Tuzuvchi

U.Abdurahmonova